

розвиватися в гуртках, творчих колективах, театральних студіях, роботу яких необхідно організувати при кожному закладі вищої освіти.

Література

1. Антонова Н. О. Професійно важливі якості та адаптація до професії психолога / Н.О. Антонова // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Психологія. – Х., 2004. – Вип. 13. – Ч. 1. – С. 13–25.
2. Климов Е.А. Психология профессионала / Е.А. Климов – М.: ИПП, 1996. – 397с.
3. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: практикум / Я.В. Крушельницька – К.: КНЕУ, 2014. – 351с.
4. Пидкасистый П.И., Портнов М.Л. Искусство преподавания. - М., 1999. -212 с.
5. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 560 с.

Половко А.В.

Науковий керівник: доцент кафедри філософії і ППП

Філіпенко Л.В.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

В останні тридцять років жінки та чоловіки, в багатьох країнах світу, активно почали вимагати змін, стосовно їх соціальних ролей у суспільстві зокрема в економічних, політичних та освітніх сферах. Всім відомо, що довгий період Україна прагне стати повноправним членом європейської спільноти, але для цього потрібно не лише розвинути економіку на рівні з країнами Європи, але й приділяти увагу духовній та соціально-політичній культурі населення. Насамперед, потрібні суттєві зміни в гендерній свідомості та гендерних відносинах громадян. Переосмислення традиційних стереотипів

поведінки, які своїм корінням йдуть у історичне минуле й мають найцінніший духовний спадок, але в той же час доволі часто демонструють певну невідповідність сучасним реаліям масової свідомості – не легке завдання. Тому воно потребує певного соціально-філософського аналізу.

Уперше увага до гендерних стосунків в суспільстві була привернута феміністками в середині ХІХ століття. Так зване «жіноче питання» широко обговорювалося на сторінках періодичних видань Російської імперії, Європи, США. Причинами цього явища стали глибокі економічні, соціальні, духовні зміни в суспільстві, викликані науково-технічним прогресом. Більшість сучасних вітчизняних та зарубіжних істориків схиляється до думки, що як об'єкт суспільної уваги воно постало саме в середні ХІХ ст. – по закінченню Кримської війни та з початком епохи Великих реформ [10, с. 9; 15, с. 55; 24, с. 63], хоча є поодинокі спроби довести наявність боротьби за емансипацію жінок на більш ранніх етапах, у другій половині ХVІІІ – на початку ХІХ ст. [18].

Традиційно підпорядковане положення жінки в родині та суспільстві, ґрунтоване на аргументах про фізичну слабкість, фізіологічних особливостях пов'язаних з дітородінням, особливе жіноче призначення посилялися численні захисники традиційного устрою того періоду (Л. Толстой, М. Лесков, Ф. Достоевський, С. Булгаков, М. Бердяев і т.д.) [20].

Представниками мезогіністського, антифеміністського дискурсу того періода були Ж. Мішле «Любовь и женщина» (СПб., 1900), П. Мебіус «Физиологическое слабоумие женщины» (М., 1909), О. Вейнінгер «Стать та характер» (1903) та ін. [6;13, с.13-14]

У період постановки та формулювання «жіночого питання» (1860-і), його основний зміст складали права жінок на освіту і працю. У подальшому розуміння «жіночих прав» помітно розширилося і на межі ХІХ – початку ХХ ст. включало право власності та право на розлучення, передбачало покращення становища в родині, боротьбу проти проституції та подвійних стандартів по відношенню до статей та ін. Поступово ця дискусія набула

антропологічного виміру, де бурхливо та емоційно обговорювались межі індивідуальної обдарованості та особливої долі жінки на сторінках як жіночої та і загальної преси [15, с. 56]. Певного впливу на цю дискусію надали ідеї Дж. С. Мілля, який у 1867 р. запропонував своїм колегам-парламентарям біль про надання жінкам рівних політичних прав з чоловіками та невдовзі видав спільну з Г. Тейлор працю «Підкорення жінки», де відстоював громадянські та політичні права жінок. [20,с.114–116]. На території Російської імперії активними пропагандистами ідеології фемінізму були М.Л. Михайлов, М.Г. Чернышевский, частково В.В. Розанов [9].

Дискурс щодо рівноправності жінок та чоловіків в усіх сферах з самого початку свого існування мав як своїх прибічників так і противників. Навіть в межах феміністського руху не було однорідності. Так, дослідниці Пушкарьова, Темкіна, І. Юкіна виділяють ліберальні, марксистські та радикальні течії фемінізму того періоду. [12, с. 22;17,с. 41;23,с. 31–32].

Серед сучасних гендерних досліджень слід назвати роботи М. Киммела, Н. Чодороу, М. Визнер-Хенкс, С. Голдин, Дж. Б. Миллера, С. Фарр та ін.[9] Дослідженню історії розвитку гендерних досліджень Західної Європи та США присвячені роботи Г. Дьюби, Р.М. Каррас, А. Шепард, Дж. Мосс [9].

Історії гендерних відносин на теренах Російської імперії та СРСР присвячені роботи американських дослідників Р. Стайтса, В. Голдмана, Е. Вуда, Л. Етвуда, Р. Кейя [15; 9]. Серед сучасних російсько- та україномовних дослідників, що надали історичний аналіз гендерних відносин в Російській імперії, СРСР слід назвати І. Юкіну, Т.А. Мельникову, Л.П. Репіну, О.А. Хасбулатову, Н.Л. Пушкарьову, Л.В. Філіпенко [11;14;16;20;24;].

Гендерним питанням в площині політики та економіки приділили увагу дослідники С.Г. Айвазова, А.А. Гендаш, Н.М. Римашевська, та інш. Дослідники А.В. Кириліна, І.В. Грошев, С.С. Скорняковська, І.В. Саморукова приділили увагу гендерним стереотипам в засобах масової інформації та комунікації [20;9].

Як 100 років тому, так і сьогодні зміни пов'язані із стрімким розвитком технологій, з чергою економічних криз, військових конфліктів, екологічних проблем, приводять до того, що налагоджена економічна глобальна система втрачає свою ефективність і потребує нестандартних підходів та рішень, а стереотипна стратегія управління, все частіше не справляється зі своїми функціями в умовах громадських реалій, що змінюються. Усе це сприяє перегляду гендерної стратифікації, гендерних ролей у виробництві, сім'ї, суспільстві.

В Україні результати опитування, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» наприкінці лютого 2021 року показали, що 56% опитаних вважають, що нерівності між жінками і чоловіками в Україні є рідкісним явищем. Водночас 35% переконані, що вони доволі поширені. Остання думка відносно частіше зустрічається серед жінок, аніж серед чоловіків. За останні п'ять років спостерігається незначне зростання кількості тих, хто вважає, що практика за принципом статевої нерівності є розповсюдженою [3].

Сучасні дослідники відмічають, що гендерні стереотипи серйозно впливають на розподіл гендерних ролей в родині та суспільстві, що в свою чергу відбивається й на інших сферах суспільного життя.

«Сама поява терміну «гендер» для визначення соціальної статі людини – є ні чим іншим, як результатом сукупно мінливих обставин суспільного буття» [9]. Тому в сучасних умовах світу, що швидко змінюється, вкрай важливо приділити увагу темам «гендерної дискримінації» та «гендерних стереотипів», бо їх вплив на масову свідомість залишається достатньо вагомим. На нашу думку, виховання соціальної свідомості громадянина повинне бути з найменшим впливом гендерних стереотипів на нього, адже чим більше стереотипів, тим більш залежною від цих стереотипів буде розвиватися людина.

Серед найбільш поширених гендерних стереотипів в нашому суспільстві дослідники виділяють 5 основних.

Стереотип №1. На відміну від жінок, чоловіки менш емоційні і не здатні до співпереживання.

Даний стереотип досить розповсюджений, і не дозволяє чоловікам в повній мірі висловлювати свої емоції, адже з самого дитинства хлопчикам говорять «не скигли, ти ж чоловік». Психологи відмічають, що хлопчикам та дівчатам купують різні за напрямком іграшки, що з раннього дитинства формують уявлення дитини про свою гендерну роль привчають грати в різні ігри, та штучно привчають стримувати, чи демонструвати свою емоційність. За результатами спеціально проведених досліджень, чоловіки і жінки мають в цілому однакову емоційність, тільки виявляють свої почуття з різним ступенем інтенсивності, що, за висновком американського психолога Шон Меган Берн, обумовлено відмінностями в соціальних нормах і очікуваннях, адресованих людям різної статі [4].

Різниця у підходах до виховання стосується навіть використання інформаційних технологій. Дослідники відмічають, що статеві відмінності в поведінці та психічній діяльності людини закладені в самій архітектурі високих технологій. Так, комп'ютерні програми які використовуються для учбової та ігрової діяльності адресовані швидше хлопцям, ніж дівчаткам, бо їх розробниками, найчастіше, виступають чоловіки. При цьому, психологічні особливості при роботі з інформаційними технологіями (завзятість, наполегливість, незалежність, творчість) гендерно не відрізняються [19].

Стереотип №2. На відміну від чоловіків жінки мають більш низькі інтелектуальні здібності, більш низьку, порівняно з чоловіками, професійну компетентність .

Довгий період часу жінкам заборонялося мати право на освіту, та право голосу та інші політичні права. Головним призначення жінки було народжувати дітей. Було прийнятим, що вчитися потрібно лише хлопчикам. Але суспільство не стоїть на місці, зміна соціально-економічних умов та феміністичні настрої жінок перемогли. Жінки добилися своїх бажаних прав, їм надали право голосу на виборах, дозвіл до навчання в вищих навчальних

зкладах. Історія різних наук має в своєму арсеналі багатьох науковців жінок, це говорить про те, що жіночі інтелектуальні здібності не поступаються чоловічим. В епоху активної діяльності жінок в сферах економіки, політики, науки до сих пір існує стереотип, що жінки менш інтелектуально обдаровані ніж чоловіки.

Але, на щастя, цей стереотип відходить у минуле. Так, згідно з останніми опитуваннями найбільш незгодні респонденти були з твердженнями, що жінка повинна слухатися чоловіка, що роль домогосподарки – повноцінна реалізація для жінки [3].

Стереотип №3. Головним годувальником сім'ї повинен бути чоловік, а жінка повинна сидіти вдома і берегти «сімейне вогнище».

Цей стереотип запозичений з буденного життя первісних людей, де чоловік добував їжу для своєї сім'ї, а жінка в печері підтримувала вогонь і доглядала дітей. Але зараз XXI століття і їжу не потрібно добувати, не потрібно підтримувати вогонь для виживання, а отже і ролі чоловіка і жінки в сім'ї також змінилися. Бюджет нинішніх сімей складається з двох рівних частин, які заробляють як і жінка так і чоловік. Згідно з опитувань 63% зазначили, що в їхній парі немає чіткої ролі голови і вони спільно вирішують справи. Про те, що головою є чоловік зазначили 21%, що жінка – 14% [3].

Також було зазначено, що заробіток грошей в парі, на думку двох третин, є сферою, де домінують чоловіки. 20% зазначили, що заробляють в їхній парі обоє однаково. 13% сказали, що більше заробляє жінка [3]. Професійна реалізація все ще вважається обов'язком та потребою в першу чергу чоловіків, а, отже, вони мають можливості більше заробляти і зазнають невисокої конкуренції з боку жінок. Отже в декретну відпустку може піти і чоловік, якщо для сім'ї це економічно вигідно.

Оцінюючи життя у сім'ї та парі, частіше «жіночими» обов'язками респонденти вважали готування їжі (64%), та хатні справи (56%). 30-40% зазначили, що цю роботу виконують як чоловіки, так і жінки. Лише 3% сказали, що ці обов'язки частіше лежать на чоловіках. Говорячи про виховання

дітей половина опитаних зазначили, що цим займають обоє. Водночас 41% респондентів стверджували, що це частіше робить жінка [3]. Отже, в сімейній сфері зберігається традиційний розподіл ролей і вона зазнає менше змін, порівняно з професійною. Це свідчить про те, що ще досі на ментальному рівні ці стереотипи впливають на поділ ролей в сім'ї. Таким чином, суспільство поступово дозволило жінкам реалізовуватись в кар'єрі, але домашні справи все ще залишаються в сфері суто жіночих обов'язків. Тому жінки, все частіше відчують подвійне психологічне та фізичне навантаження.

Так, за результатами дослідження, присвяченому проблемам батьківства в сучасному суспільстві, було виявлено ступінь прихильності молодих чоловіків (до 35 років) різним уявленням про роль чоловіка в вихованні дітей. Серед опитаних респондентів, молоді люди "з низьким ступенем прихильності до норм традиціоналістської маскулінності (модернізована модель маскулінності), які частіше поділяють уявлення про важливість рівної участі батька і матері в турботі про дітей і про важливість емоційної доступності батька до дитини – склали всього 14,6%% від усієї вибірки. В той же час група респондентів, що характеризуються середньою мірою прихильності нормам традиційної маскулінності, та вважають, що догляд за маленькими дітьми – це, швидше, сфера відповідальності жінки, та вважають нормою емоційну дистанційованість батька по відношенню до дитини, включила 66,3% опитаних. Доля респондентів, для яких характерна висока міра прихильності нормам традиційної (архаїчної) маскулінності, на їх думку сфера виховання дітей є виключно жіночою, склала 19,1%. Треба зазначити, що більш сучасні погляди на батьківство частіше зустрічалися серед респондентів, що проживають у мегаполісах [22, с. 24]. Тому, можемо зазначити, що стереотип про не рівний розподіл обов'язків в родині, де зайнятість жінки набагато більша за обов'язки чоловіка, залишається все ще актуальним.

Стереотип №4. Жінки - слабка стаття.

Незважаючи на те, що жінки вже доволі давно мають рівні з чоловіками соціально-політичні права та обов'язки, стереотип щодо норми підкореного

становища жінки, її другорядного значення в порівнянні з чоловіками – через фізичну та психологічну «слабкість», все ще впливають на розподіл керівних посад. Навіть те, що українські жінки вже займали посади прем'єра та віце-спікера Верховної Ради, отримували нагороди за наукові відкриття, успішно опановують «чоловічі» професії, керують великим бізнесом та інш., даний стереотип все ще має місце в нашому житті.

«Жіноче життя вже давно не обертається лише у приватному просторі — довкола родини і побутових справ! Але все одно є настанова, що жінка зобов'язана готувати їсти і доглядати дітей. Це вже не про гендерний розподіл праці, як колись у традиційній селянській сім'ї, а про нічим не обгрунтовану гендерну ієрархію, про привілеї та дискримінацію.» - говорить Оксана Кісь – знана українська науковиця, авторка кількох монографій та численних наукових статей, президентка Української асоціації дослідниць жіночої історії [7].

Про те, що ми живемо у світі "чоловічих" цінностей говорять гендерні стереотипи, що зберігаються, в трансляції інформації. Наприклад, назва більшості професій і сьогодні вимовляється в чоловічому роді: викладач, соціолог, політолог, політик і так далі. А їх інтерпретація в жіночому роді, що активно вводилася представницями жіночого руху у кінці XIX початку XX ст., так і не прижилася [20]. Ця тенденція торкається і нових професій тих, що виникають у нас на очах: програміст, фрілансер, аквізитор, візажист, стиліст, дизайнер, іміджмейкер, логістик, маклер, фандрайзер, цифровий лінгвіст і так далі [19].

Стереотип №5. Жінки відчують потребу у шлюбі та сім'ї набагато більше, ніж чоловіки, які в них абсолютно не потребують.

Ще один стандартний стереотип, зміст якого тривіальний – чоловік, людина вільна, а шлюб та діти потрібні лише жінці, адже вона повинна реалізуватися як мати в молодому віці, щоб на неї суспільство не споглядало косим поглядом, а чоловік перед одруженням повинен повністю «нагулятися», щоб потім не зраджувати своїй жінці. Несправедливість існування подвійної моралі, з нерівними вимогами щодо чоловіків і жінок, писали феміністки ще

наприкінці XIX – поч. XX ст. Вони вимагали або однакової моральної та сексуальної «чистоти» для обох статей, або не засуджувати жінок за такі самі вчинки, що демонструють чоловіки [20].

Сучасні дослідження доводять, що потребу в шлюбі має як жіноча так і чоловіча стать однаково [4]. В сучасну епоху занадто активного кар'єрного життя, вік в якому ця потреба стає гострою, зміщується до віку з 25 років в середньому для жінок, та 27 для чоловіків. Але це не говорить про те, що в цих людей немає потреби у створенні сім'ї. Цей процес відбувається через панування в сучасному суспільстві філософії споживання, де основними цінностями виступають ідеали - кар'єра, гроші, влада, високий соціальний статус. Однак, для успішного життя повинен бути «надійний тил», в який можна повернутися і відпочити від усієї робочої метушні. І тут можна сказати, що шлюб більш вигідний чоловікам, адже після важкого робочого дня можна повернутися в оселю де на тебе чекає любляча дружина з смачною вечерею, це набагато краще ніж повертатися в порожню, емоційно-холодну квартиру. Але всі ці характеристики щасливого подружжя позбавляють жінку кар'єрного росту, і тут варто задуматися «Кому ж все ж таки вигідніше бути в шлюбі?» [4].

Набагато частіше, ніж одружені чоловіки, заміжні жінки страждають психологічними комплексами аж до психічного розладу. Безліч домашніх обов'язків, а потім і поява дітей, як правило, змушують жінку відмовитися від професійного покликання й кар'єри.

За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року, в Україні все більше поширюється однодітна сім'я. Майже дві третини українських родин (62,4%) мають сьогодні лише одну дитину, у кожній третій родині – двоє дітей. Сім'ї з трьома та більше дітьми – велика рідкість, їх питома вага не перевищує 6,3%. Кожна десята українська родина є неповною. У місті таких родин - 12%, в селі – 6,9%. В більшості неповних родин (88,5%) - дітей виховує мати. Статистика фіксує подальше погіршення демографічної ситуації в країні [8].

Змінюється кардинально інститут сучасної сім'ї . Нинішні тенденції сім'ї далеко невтішні, кількість одружень за останні 30 років скоротилися втричі. У 2020 році було офіційно зареєстровано 167,9 тисяч шлюбів, тоді як в 1991 році — 493 тисячі. За останній рік кількість одружень зменшилася на 29% [8]. Звичайно, що на негативні демографічні показники впливає багато різноманітних факторів, серед яких, на жаль, неадекватний розподіл гендерних ролей.

Зробимо висновок. Гендерні стереотипи сформувавшись в умовах традиційного суспільства були важливим регулятором суспільних відносин. Однак в сучасних умовах вони перестають бути актуальними та корисними, хоча все ще мають вплив на колективну свідомість та усі сфери суспільного життя. Дослідники виділяють основні групи гендерних стереотипів: про різні емоційні, інтелектуальні та інші здібності чоловіків та жінок; про певну залежність (слабкість) жінок через фізіологічні особливості; стереотип про традиційний розподіл гендерних ролей в сім'ї та суспільстві; стереотип про те, що гендерна рівність вже існує і т.д. Гендерних стереотипів потрібно позбуватися. При чому мова не лише про підкорене становище жінки, адже гендерна рівність це не заміна «чоловічого світу» «жіночим». Сучасні дослідники наголошують, що тотальна фемінізація так само небезпечна для суспільства як і маскулізація. Тому, на нашу думку, формування в вітчизняному суспільстві взаємоповаги до представників обох статей – є запорукою розвитку гармонійних суспільно-політичних та міжособистісних відносин.

Література

1. Бердяев Н. А. Метафизика пола и любви / Н. А. Бердяев // Русский эрос или философия любви в России: сборник / сост. и авт. вступ ст. В. П. Шестаков ; коммент. А. Н. Богословского. – М., 1991. – С. 232 – 265.
2. Вейнингер О. Пол и характер. Теоретич. Исследование / О. Вейнингер; пер. с нем. В. Лихтенштадта; под ред. и с предисл. А. Л. Волынского.– СПб. : Посев, 1908. – 484 с.

3. Гендерні ролі і стереотипи. Дослідження (Терміни проведення: 27-28 лютого 2021 р.) Соціологічна група «Рейтинг». Режим доступу: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/gendernye_rol_i_stereotipy.html
4. Гендерні стереотипи в сучасному світі. Режим доступу: <https://smekni.com/a/179622/gendern-stereotipi-v-suchasnomu-svt/>
5. Дослідження, проведені в рамках підготовки восьмої періодичної доповіді про виконання Україною конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок. – К. 2014. Режим доступу: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/CEDAW_3%20surveys_%20UKR.pdf
6. Зидер Р. Социальная история семьи в Западной и Центральной Европе (конец XVIII – XX вв.) / Р. Зидер; пер. с нем. Л. А. Овчинцевой; науч. ред. М. Ю. Брандт. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – С.141.
7. Кісь О. «Жінки — не слабка стать» //theUKRANIANCE. Режим доступу: <https://theukrainians.org/oksana-kis/>
8. Количество браков в Украине уменьшилось втрое за последние 30 лет. Соціологічне дослідження. Режим доступу: <https://opendatabot.ua/analytics/love-is-2020>
9. Марговская М. Г. Гендерные стереотипы массового сознания в период кризиса традиционного общества. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук. – М. -2013.
10. Ольховский Е. Р. К вопросу о периодизации женского движения в России во второй половине XIX в. / Е. Р. Ольховский // О благородстве и преимуществе женского пола. Из истории женского вопроса в России : Сб. науч. трудов. – СПб., 1997. – С. 9 – 17.
11. Пушкарева Н. Л. История женщин и гендерный подход к анализу прошлого в контексте проблем социальной истории / Н. Л. Пушкарева // Социальная история. Ежегодник, 1997. – М., 1998. – С. 69 – 95.
12. Пушкарева Н. Л. Как женщин сделали видимыми / Н. Л. Пушкарева // Женщины в истории: возможность быть увиденными : Сб. науч. статей.

- Вып. 1 / Под ред. И. Р. Чикаловой. – Минск : БГПУ им. Максима Танка, 2001. – С. 20 – 55.
- 13.** Ратов М. Большой вопрос / М. Ратов // Союз женщин. – 1908. – № 2. – С. 13 – 14. перестали бути переконливими причинами в умовах розвитку науково-технічного прогресу.)
- 14.** Репина Л. П. «Пол» или «род»: от истории женщин к гендерной истории / Л. П. Репина // Репина Л. П. Женщины и мужчины в истории: Новая картина европейского прошлого. Очерки. Хрестоматия / Л. П. Репина. – М. : РОССПЭН, 2002. – С. 9 – 21.
- 15.** Стайтс Р. Женское освободительное движение в России: Феминизм, нигилизм и большевизм, 1860 – 1930 / Р. Стайтс; пер. с англ. – М. : РОССПЭН, 2004. – 616 с
- 16.** Темкина А. А. Женское движение как общественное движение: история и теория А. А. Темкина // Гендерная реконструкция политических систем / ред.-сост. Н. М. Степанова и Е. В. Кочина. – М. : Алетейя, 2004. – С. 41 – 75. 808
- 17.** Темкина А. А. Женское движение как общественное движение: история и теория А. А. Темкина // Гендерная реконструкция политических систем / ред.-сост. Н. М. Степанова и Е. В. Кочина. – М. : Алетейя, 2004. – С. 41 – 75.
- 18.** Тишкин Г. А. Дворянские идеи женской эмансипации (вторая половина XVIII – начало XIX вв.) / Г. А. Тишкин // Публицистика эпохи Просвещения. Вып. 1 / сост. Г. А. Лихоткин. – С. 124 – 135.
- 19.** Филипенко Л.В. Научно-технический прогресс и гендерные отношения./ Л.В.Филипенко // II Всеукраїнський науково-практичний дистанційний семінар «Філософські проблеми взаємодії науки техніки і технології», присвячений 85-річчю ХНАДУ. (Харків, 2015): тези доповіді/ під редакцією О.К. Чаплигіна, І.І. Чхеайло; ХНАДУ – Х., 2015. – С.197–199.

20. Філіпенко Л.В. «Ідейні» жіночі журнали Російській імперії початку ХХ століття: становлення та еволюція: монографія /Л.В.Філіпенко. – Х.:ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2014.– 368с.
21. Хасбулатова О. А. Женское движение в России (втор половина XIX – начало XX в.) / О. А. Хасбулатова, Н. Б. Гафизова. – Иваново : ФГУП «Изд-во Иваново», Иван. гос. ун-т, 2003. – 256 с.
22. Чикалова Е.А. Социальные представления об отцовстве и нормы маскулинности у молодых мужчин: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.05. – СПб., 2014. – 27с.
23. Юкина И.И. Гендерный анализ как инструмент преобразования общества. Учебно-метод. Пособие для студентов вузов / И. И. Юкина. – СПб. : Изд-во Невского ин-та языка и культуры, 2008. – 102 с.
24. Юкина И.И. Русский феминизм как вызов современности / И. И. Юкина; под ред. Т. А. Мелешко. – СПб. : Алетейя, 2007. – 544 с.

Посукан Р.В.

Науковий керівник: доцент кафедри філософії і ППП

Чепурна В.О.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Розвиток сучасного суспільства залежить від рівня професійної підготовки інженерних кадрів. Тому система освіти повинна бути орієнтована на підготовку висококваліфікованих і компетентних фахівців, здатних працювати в інформаційному просторі, розв'язувати нестандартні завдання і бути конкурентоздатними та мобільними. Організація творчої діяльності студентів має велике значення, оскільки, по-перше, кількість інформації, яку сучасний студент повинен засвоїти навіть упродовж всього дня, є значною за обсягом; по-друге, до сучасного молодого спеціаліста висуваються вимоги, відповідно до яких він повинен вільно орієнтуватися у навколишньому